

IZ GLAZBENE PROŠLOSTI

MEĐIMURSKI ORGULJAŠI:

Juraj Šraj

Miroslav Vuk, Zagreb

(Svršetak)

Orguljaš Šraj je uvijek kod pjevanja uz sebe imao molitvenike: *Vrata nebeszka, odperta vernom kerscheniku molechemu*, Sopron 1804., *Nova hizsa zlata, molechemu Kerscheniku vu ruke dana*, Sopron 1829., *Marianszko czvéche isz lipi rósicz szkupa pobrano*, Sopron 1848., *Hrana nebeska vu pobosneh molitvah, litaniah, popevkah, y Lyblyenom Nago-varjanyu*, Zagreb 1853.

Za vrijeme procesija bio je uvijek uz svećenika, odgovarao na zazive i vodio pjevanje kao vižar ili započimatelj. Tako je na Markovo za vrijeme procesije koja je išla izvan grda da bi se na početku prvih njiva obavio blagoslov polja, pjevao litanije Sviju Svetih i popijevku u čast svetog Marka, prvo on sam, a zatim je ponavljao sav Božji narod.

Sv. Marku

Okretno-umjereno $\text{♩} = 128-70$ (14" - 26")

mp Ki Marka poštu-je, je-ga nasleđu-je,

mf za takšega svê-ti Mar-ko rad skuznu-je.

1. Ki Marka poštuje, jega nasleđuje, za takšega svêti Marko rad skuznuje.
2. Čujte i nadale jâk je bil v živilju kaj nê vrêden fále v vèlikom trplju.
3. Vnôge je izvrâčil, Evangêljum pisal i nad hudim zrakom velku oblast imal.
4. Spáze tó pogani ter su dokončali da svêtoga Marka bodejo skončali.
5. V nedêlu vuzmenu, čujte, premislite: štrikom jega svêžu, na kamêje hite,
6. pak ga nemilosno kak krivca navlâče, dok se vêrno luctvo milo za jim plâče.
7. Kamêje se z jegvom krvicom opralo, nevêrno pogajstvo tak ga je skončalo.
8. Mrtvo têlo potêom zêžgati nakáne, ali tresek z strêlom vuâril međ pogane.
9. Ki su ga vmorili, doli su opali, vêrni svêtog Marka pak su valuvali.
10. I mi ga prosimo Bôžeg blagoslova da bô i nad nami milošča jegova.
11. Naj nam blagoslovi tó pšenično pole, gospodarstva, grunte i tê vinske gore,

12. se naše pri dômu i v širokom svêtu kaj se zdravi žišli v protulêtje k létu.
13. Takaj patrôn drâgi, moli za grêšnike kaj bodemo vrêdni si nebeske dike!
14. Naj toča ne vništi naše teške moke, o, presvêti Marko, k tej zdižemo rôke!
15. Po svêtomu Marku naj bude Bog faljen, v ovoj slavnoj fari, na se vêke, amen!

Na dan svetog Ivana Nepomuka išla je zavjetna procesija do njegovog kipa koji se nalazio u središtu Čakovca uz potok Trnavu u pročelju starog vatrogasnog doma. Pred kipom je kao vižar vodio popijevku u čast svetog Ivana Nepomuka, a kasnije u crkvi pod misom pratio pjevanje iste popijevke kad su je svi pjevali.

Sv. Ivanu Nepomuku

Umjereno $\text{♩} = 76$ (26")

mf Poslu-šajte, lju- di, kak že-ne tak

mu- ži, kralji- ca Jo - ha- na

kak se mi - lo tu - ži:

1. Poslušajte, ljudi, kak žene tak muži, kraljica Johana kak se milo tuži:
2. da je zagubila oca duhovnoga, svêtoga Ivana, spovednika svoga.
3. Nôč bješe globoka i skura za dosta kad je krâlj Ivana hitil v potok z mosta,
4. štimajuč da njegva grêhota masnita s kmicom skure noći ovak bu zakrita.
5. Ali zvêzde, kê su prêdi skrite bile, vezdaj su Moldavu potok resvêtlile,
6. svêtoga Ivana têlo okinčile, svêtlostjom nebêskom lêpo odičile.
7. Moldava pak tejče međ dvêmi vâraši koji, ovo čudo taki zagledavši,
8. osupljeni jesu međ sobom pitali, kaj tó znamenuje da bi radi znali.
9. Ali i kraljica kâ je skuznuvala ovo čudo z grâda môm je zagledala.
10. Tovarûšu krâlju tekla je povêdat da bi takvo čudo hotel iti glêdat.

11. Kad je králj tó videl, nazáj je pobégel,
kak daš bi ga trések z neba bil dosegel.
12. Za debéle zide vu gráu se spustil,
tri dni k sej nikoga zván slug néje pustil.
13. Vékše čudo znikne kada dën nastáne,
ar Moldave voda stupila na stráne
14. ostaviši prósto lépo suho město
dë su svëto tělo našli očivësno.
15. Kad je tó začula Johana kraljica,
začëla je prati z suzami svá lica.
16. Tak je tuguvala kak nebre grlica
ju nasledovati, čemprëm tužna ftica.
17. Narëkuč takovu tugu je trpëla
da za trëmi lëti od nje je vumrla.
18. Kad bi doprinesel i já njënu žalost,
naj vam ova mala pësem bude radost.
19. Po njoj naj se fáli Otec Bóg nebëski,
Sin jegov ljubljëni, Jëžus Nazarënski,
20. ki su nam Ivana Nepomuka v sili
patróna na vodi, zemlji odičili!

Na prosne dane (molitveni dnëvi), išle su rano u jutro iz župne crkve velike procesije: u ponedjeljak u selo Pribislavec, u utorak u selo Vidovec, a u srijedu u kapelu Zrinskih i Frankopana u starom gradu Zrinskih u Čakovcu. Uz litanije Sviju Svetih vodio je kao vižar i popijevke iz knjižice »Duhovne peszme koje sze popevaju vu vremenu poslanja apostolzkoga, Zagreb 1780. U sva tri dana pjevale su se: O, moj Jezuš, ljubav tvoju gdo će zreči, ah, za moju ... Milostivni Bože, vnogo sam ti dužen, ... Ja se kruto kajem, mili Bože i Bože milostivni.

U procesiji za Mariju Bisticu znalo se između dva rata naći i do tisuću župljana hodočasnika. U to vrijeme polazilo se iz Čakovca u posljedopodnevni satima, u Varaždinu se uvijek posjetila franjevačka crkva, prisustvovalo večernjem blagoslovu i pjevala popijevka u čast Majke Božje Škapularske, a za tim se otišlo na počinak. Drugi dan rano hodočasnici su krenuli za Bisticu. Orguljaš Šraj bio je i ovdje voditelj pjevanja. U toku putovanja otpjevalo se po nekoliko puta pedesetak romarskih popjevaka u čast Majke Božje Bistričke te pokorničkih i korizmenih. Ovo je uz pravu romarsku pobožnost bila i zajednička proba za pjevanje u crkvi na Bistrici. Spomenimo da su na Veliku subotu i Tijelovo u procesijama pjevanje vodili franjevci.

Na dan svetog Roka išla je zavjetna procesija u selo Sveti Rok, u istoimenu crkvu. U toku puta Šraj je vodio kao vižar popijevku u čast svetoga Roka, a pod misom je pratio, na orguljama, pučko pjevanje te popijevke.

Svetom Roku

Umjereno
♩ = 120 (14)

mf Poštuj, grëšna duša, Ro- ka, muče- ni- ka,
od ko- ga se pi- še po- moč preve- li- ka.

1. Poštuj, grëšna duša, Roka, mučenika,
od koga se piše pomoč prevelika.
2. Zagovori vnógi jemu jesu dáni,
poštuje ga ludstvo dënes na se stráni.
3. Nëgda je nastála strašna žalost duga,
vu horvackoj zemli hudi beteg kuga
4. da je prázna hiže ludstvo ostavilo,
vu lépoj mladosti vumorjeno bilo.
5. Kam se oče ftejči domovina naša
kaj bi si od kuge branitela našla?
6. Naši drági stárce, puni te žalosti,
ar ludstvo vumira vu lépoj mladosti,
7. pomoč su prosili gospodina Boga,
ki jim milost poslal v kipu svetóg Roka,
8. štëri je pretiral beteg, kugo strašno
i objáčil ludstvo, domovino našo!
9. Ovo su spoznale međimorske fare
štëre dën denëšji svetóg Roka slave.
10. Obhájaju kipe vu spodobi jegvi,
kak ga onáj i mi poštuvali ne bi!?
11. Ogledni se na nas z dvora nebëskoga,
svëti Rok, branitel, ludstva kršćajskoga.
12. Bráni nas i našu máršicu od kuge,
od sakog beteg a i nevole druge.
13. Otec, Sin, Duh Svëti, naj bu od nas faljen,
pri Svëtomu Roku na se vëke, amen!

Svetom Roku*

1. Drági kršćeniki, posluhnite mene,
od svetóga Roka povëm vam živiljenje:
2. Svëti Rok vam je bil roda velikoga,
gazde štimanoga s francoskog orsága.
3. Njegov otec, herceg, preštimate časti,
dáne su mu bile velike oblasti.
4. Majka se je njegva Liberija zvala
bez odvëtk a tužna vnógo lët ostála.
5. Verno gospodina Boga je molila
i po velki prošnji ona je dobila
6. da njoj po anđelu bilo nazvëšćeno
kaj bu jedno dëte od nje porođeno.
7. Jošće po anđelu bilo je tó znáno
da se bó za Roka ovo dëte zvaló.
8. Gda se ovo dëte na svët porođilo,
národo grëšnomo na pomoč je bilo.
9. Tak se svëti Roko gori je othranil,
a blágo svog oca stricu je ostavil
10. i gda je navršil četrnajset lëta,
gënul se od dõma põtem velkog svëta.
11. Prëdi nego z dõma bil bi se otoprivil,
japeku, mamici zádnu rëč je stavil:
12. »Zbógom, japek, majka, mórám vas 'staviti,
ar je došla vura mej po svëtú iti!«
13. Dójde v jeden váraš do jednoga kloštra,
tam je našel pátra iz svojega roda.
14. V kloštru je kak sluga betežnike dvoril,
črez dën i nòč dugu skoznuval i molil.
15. Potlam išel dale gdë je bila tuga,
nad máršicom vládal hudi beteg kuga,
16. né samo maršëčka neg' i človečanska,
kaštigala ludstvo je roka božanska.
17. Svëtomu se Roku tó ludstvo smililo,
ar velku pogibel ono je čutilo.
18. Na kólëni klečëč zdigel rôke gori
v velkoj poniznóci Bogu se je molil:
19. Odvрни kaštigu, betege, svó silo,
o, Bog svemoguči, z ludstvom prosim milo!
20. Trápil se je Roko, skoznuval črez noči,
za nevólno ludstvo isprosil pomoči,
21. ar je dobil jákost gospodina Boga
da v kužni nevoli pomore sakoga.
22. Potlam se je spravil v jeden váraš dale
i vu jem je našel velike špitále.
23. Vnóge betežnike z molitvom ozdrávi,
lépo jih podvoril kakti otec právi.
24. Kuđ goder šetuvál, vráčil betežnike,
trápeči svó tělo obračal grëšnike.
25. Gdo se onda s právog srca k njemu fteče,
za dušu i tělo pomoč najti oče.

26. *I ti, duša, ako stáneš kėsno, rano,
vėk svetoga Roka vuzavaj zažgano,*
27. *ar bu on pomogel vu sakoj nevoli,
v' človečjoj, maršečoj strašnoj kužnoj boli.*
28. *Na deněšnji dēnek anđel mu nazvēstil
da bude vu miru on mōral vumrėti.*
29. *Tō se je zgodilo šesnajstog augusta
da je dušu spustil, zaprl svėta vusta.*
30. *Vu velkoj svėtosti Rok preminul svėta,
bil je onda rōn star tridesti dvā lėta.*
31. *Drāgi kršćeniki, eli ste razmėli
vu kom' bumō pomoć i ufanje mėli?*
32. *Hitimo se anda na kolėna doli
i molimo Roka kaj bu za nas molil!*
33. *Za māršicu našu, naše gospodārstvo,
malo Međimorje, zemlicu Horvatsku.*
34. *Gda pak bu nam hmrėti, s toga svėta 'diti,
o, prezmōžni Roko, naj nas pozābiti!*
35. *Kak putnik došetuj z nebės po nas doli
i dušice naše 'tpelaj v nebo gori!*
36. *Po svėtomu Roku Bōg naj bude faljen
na zemli i nebi na se vėke, amen!*

*Napjev kao kod: *Poštuj grėšna duša Roč'a, mučenika* . .

Kao gradski službenik (.orguljaša je u Čakovcu plaćalo gradsko poglavarstvo), za vrijeme okupacije Međimurja redovito je svirao poslije poldanje »purgerske« mise mađarski Himnus, a to je mnoge u crkvi smetalo,³ ali kako ga je općina plaćala, slušao je one koji su ga plaćali. Bio je posljednji njegovatelj međimurske crkvene popijevke. Iako ga je kao upornog tracionalistu vrijeme pomalo gazilo i pregazilo, jer su već početkom dvadesetih godina seoski orguljaši u Međimurju organizirali i vodili četveroglasne crkvene zborove, a franjevci u isto vrijeme i u istoj crkvi, posebno o. Rikard Ribič' i o. Leto Lukša³ vodili na daleko poznati mješoviti crkveni zbor »Branimir«, sve u duhu cecilijanskih ideja, ipak je orguljaš Šraj zaslužan što su se lijepe stare međimurske crkvene popijevke usmenom predajom sačuvale do naših dana.

BILJEŠKE

3. O. Radovan Čorić: Podaci o orguljaškoj djelatnosti Jurja Šraja, Pismo iz Čakovca od 10. veljače 1982.
4. O. Rikard Ribič' rodio se u Biškupcu 19. prosinca 1909. od oca Blaža i majke Katarine r. Leskovec. U franjevački red stupio je 1924. godine. 4. listopada 1934. bio je zaređen za svećenika. U srpnju 1935. dolazi u Čakovec za zborovodu i vjeroučitelja građanske škole. Odmah po dolasku osnovao je gradski crkveni mješoviti pjevački zbor »Branimir«, u koji je uključio i mladiće i djevojke iz okolnih sela koja su pripadala župi sv. Nikole u Čakovcu. Suradivao je s prof. Slogarom na glazbenom polju i s prof. Kuntarićem na organiziranju seljačkih katoličkih društava za mlade. Bio je uvoditelj cecilijanskih ideja u crkvenoj glazbi i u zimskim mjesecima i u korizmi održavao je duhovne vježbe za seoske mladiće i djevojke i učio pjevati nove popijevke iz novog Kantuala. U kolovozu 1939. odlazi u Zagreb za magistra franjevačkih bogoslova. Pod nerazjašnjenim okolnostima umire 29. lipnja 1945. u Karlovcu.
5. O. Leto Lukša rodio se u Kotoribi 22. ožujka 1912. od oca Matije i majke Katarine r. Sović. U franjevački red stupio je 1927. godine. 28. lipnja 1936. bio je zaređen za svećenika. U srpnju 1942. dolazi u Čakovec za zborovodu i vjeroučitelja. U Čakovcu je naišao na teške prilike. Međimurje je bilo okupirano duže od godinu dana, čakovečki mađaroni prijetili su pesnicama svakome tko se usudio javno izjasniti da je Hrvat ili je na bilo koji način pokazivao svoje

rodoljublje. U to teško vrijeme jedino su franjevci odolijevali pritiscima i odupirali se nasilnoj mađarizaciji u crkvi. Zbog toga su im mađaroni u dva navrata po noći porazbijali kamenjem i ciglama sva stakla na samostanskim prozorima od ulične strane. Upadali su u samostan da se obračunaju s franjevcima jer u crkvi propovijedaju, mole i pjevaju na hrvatskom jeziku.

Sve ovo nije pokolebalo o. Letu da odmah po dolasku pristupi obnovi pjevačkog zbora »Branimir«. Iako su mnogi od pjevača morali u vojsku ili su prebjegli preko Drave, zbor je brojčano ojačao i pod stručnim glazbenim vodstvom o. Lete, hrvatska crkvena jednoglasna pučka, a posebno zbarska popijevka, u teškim ratnim danima i poslije rata stigla je do svog do danas neponovljivog u cecilijanskom duhu umjetničkog vrhunca. I danas taj priznati crkveni glazbenik s istim žarom, kao i za vrijeme rata, njeguje, kao glasnik radosne vijesti, hrvatsku crkvenu glazbu.

Popis crkvenih skladbi harmonizacija, transkripcija, pojednostavnjenja i spisa s biblijografijom Stanislava Prepreka

Duro Rajković, Petrovaradin

(Nastavak)

II. Novije (1967—1981)

1. Mise

Misa II. u čast blagd. Uzv. sv. Križa, dvogl. s org.	1967.
Misa III. u čast Majci Božjoj tekijskoj, mj. zb.	1968.
Misa IV. u čast sv. Jurju mč, dvogl. s org.	1968.
Misa V. u čast sv. braći Ćirilu i Metodu, dvogl. s org.	1969.
Misa VI. u čast sv. Kazimiru, jednogl. s org.	1969.
Misa VII. u čast sv. Mateju, ap. i ev, jednogl. s org.	1969.
Misa VIII. u čast sv. Karlu Boromejskom, jednogl. s org.	1969.
Misa IX. u čast sv. Ceciliji, trogl. mj. zb.	1969.
Misa X. u čast sv. Franji Asiškome, trogl. mj. zbor	1969.
Misa XI. u čast sv. Antunu Padovanskom, m. zbor	1969.
Misa XII. u čast sv. Nikoli Taveliću	
A) jednogl. s org. (C-dur)	1970.
B) mj. zb. (D-dur)	1970.
Misa XIII. u čast sv. Stanislavu, jednogl. s org.	1973.
Misa XIV. u čast sv. Alojziju, jednogl. dj. zb. s org.	1973.